

УДК 323.1:327

Гнатюк В. М.,

кандидат філологічних наук, ст. викладач кафедри історії, музеєзнавства і культурної спадщини, Національний університет «Львівська політехніка» (Україна, Львів), koructyva4@ukr.net

НАЦІОНАЛЬНА ЧЕСТЬ І ГІДНІСТЬ ЯК ІМПЕРАТИВ У ВНУТРІШНІЙ ТА ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

Вперше у вітчизняній політології розглядаються категорії «національна честь» і «національна гідність» як імператив для найвищого керівництва держави у проведенні внутрішньої та зовнішньої політики.

Тут показано, як недотримання цих принципів у діях високопосадовців призводить до образи національної гідності українського народу та до іміджевих втрат України на міжнародній арені. Зокрема, це неналежне використання керівниками країни державної мови, дозвіл на встановлення пам'ятників на честь певних осіб і подій, що уособлюють колоніальне минуле України.

У воєнному конфлікті з Росією відсутність національної честі й гідності виявляється у невизнанні конфлікту як загарбницької війни, територій, зайнятих Росією, окупованими, у продовженні економічних і політичних відносин з окупантом. Причини: низький рівень національної самосвідомості й патріотичності представників української політичної еліти, їхня некомпетентність і нерішучість.

Ключові слова: національна честь, національна гідність, внутрішня політика, зовнішня політика.

Категорії «національна честь», «національна гідність» є фундаментальними компонентами структури національної самосвідомості як індивіда, так і нації в цілому. Вони є важливими чинниками збереження й розвитку кожного національного утворення. Ось як їх визначає «Мала енциклопедія етностудіології»: «Національна гідність... найбільше проявляється у повазі до всього того, що створено народом, до його культури, мови, історії, традицій, звичаїв... Н.г. проявляється у відчутті приналежності до свого народу, усвідомленні, що ти його плоть і кров, а також у прагненні пізнати, зберегти й передати його духовні надбання прийдешнім поколінням» [1, с. 97–98]; «Національна честь – моральна оцінка гідності нації як нею самою, так і представниками інонаціонального оточення. Вказує на суспільне визнання зусиль національної спільноти, її заслуг на ґрунті виконання обов'язку перед собою та іншими народами. Оволодіння свідомості національною честю є здебільшого (в оригіналі вжито кальку з рос. м. «як правило») сильним мотивом до подальшого самоутвердження нації, нарощування її потенціалу. Через (в оригіналі вжито кальку з рос. м. «в силу») різні причини вона подекуди пов'язується з порушенням принципів рівноправ'я та справедливості, особливо щодо малих народів і етнічних меншин» [1, с. 106].

Метою цього дослідження є довести потребу обов'язкового дотримання імперативу національної честі й гідності у внутрішній і зовнішній політиці України та продемонструвати шкоду для іміджу української держави нехтування цими принципами у діях деяких високопосадовців.

У ході реалізації мети дослідження, потрібно виконати такі завдання:

– проаналізувати окремі факти й явища внутрішньої політики України під кутом зору дотримання принципів національної честі та гідності;

– проаналізувати певні аспекти відносин України з Росією у контексті політики пам'яті та відповідності цієї політики принципам національної честі та гідності;

– визначити риси політичної еліти держави, які відповідають принципам національної честі та гідності.

Зазначимо, що, попри велику наукову й публіцистичну літературу щодо аналізу проблем здійснення внутрішньої і зовнішньої політики України, тут *уперше* вони розглядаються саме з точки зору дотримання принципів національної честі та гідності.

Уже з самих визначень категорій національної честі та гідності видно їхню надзвичайну важливість як у внутрішній, так і у зовнішній політиці будь-якої держави, у т.ч. й України. На жаль, вітчизняні державні мужі далеко не завжди керуються в своїх діях саме цими принципами, через що страждає як імідж нашої держави, так і національні інтереси українського народу.

А відбувається це тому, що наші керівники не відчують себе «плоттю й кров'ю» свого народу, він для них – не героїчний суб'єкт славної історії, а всього лише «електорат»; Україна – не рідна предківська земля, яку треба берегти й леліяти, а територія для експлуатації й збагачення.

1. Внутрішня політика: державна мова і політика пам'яті

Традиція неадекватного використання державної мови українськими високопосадовцями, чим вони виявляли свою національну меншовартість й завдавали шкоди національній честі й гідності, бере початок ще на зорі української незалежності. Леонід Кучма звертався до виборців Донбасу під час президентської виборчої кампанії 1994 р по-російському. Невдовзі в цьому став його мавпувати й його суперник Л. Кравчук. У подальшому, всі українські президенти (окрім В. Ющенка) й прем'єр-міністри на Донбасі переходили на «общепонятный». Цю негідну традицію продовжили й нинішній очільник держави П. Порошенко та колишній прем'єр-міністр А. Яценюк, коли на початку російсько-української війни зверталися до донеччан мовою агресора, виявляючи свою малоросійську сутність [2]. Світова практика не знає таких випадків, щоб очільник країни звертався до своїх громадян не державною мовою, а мовою національних меншин чи діалектів.

Що ж до Президента В. Ющенка, то він, попри свою прихильність до української історії й культури, зробив для них значно менше, ніж йому дозволяли його можливості, а в деяких випадках навіть і нашкодив. У міжнародних взаєминах й у внутрішній політиці він так і не зміг позбутися комплексу меншовартості. Тому В. Ющенко, зокрема, поступився наполяганням польського уряду, щоби на меморіалі польським солдатам у Львові, які загинули під час польсько-української війни 1918–1919 років, був відновлений образливий і навіть блюзнірський для українців напис «Тут спочиває польський солдат, що поліг у боротьбі за Вітчизну».

В. Ющенко, попри бурхливі протести громадськості, фактично підіграв польським реваншистам, які досі називають Львів і Західну Україну своїми. Відчувши таку поступливість українців у питаннях власної національної честі й гідності, польські реваншисти йдуть далі, плануючи вже вмістити зображення цього меморіалу на внутрішніх паспортах своїх громадян (!!!) [3].

Отже, як бачимо, тодішня поступка В. Ющенка заохотила наших сусідів до дальших спроб принизити національну честь і гідність українців. На цей раз, правда, українське МЗС спромоглося виголосити польським

урядовцям ноту протесту [4]. Однак образливою є вже сама спроба поляків учинити такий недружній акт стосовно України. Вона наочно демонструє, що поляки не вельми високо шанують нашу національну честь, і тут українським посадовцям треба багато працювати, щоби піднести імідж України в очах сусідів.

Так само негідно поступився В. Ющенко наполяганням угорського уряду щодо встановлення пам'ятника на Верещькому перевалі в українських Карпатах на честь т.зв. «віднайдення нової батьківщини» угорцями, тим самим підігравши тепер уже угорським реваншистам, які вважають Закарпаття своєю територією.

В. Ющенко дозволив спорудити в Одесі пам'ятник колонізаторці України Катерині II. Тож не можна не погодитися з Д. Павличком, який у своїй поемі «Кирило Осьмак» (2008 р.) назвав В. Ющенка за оцей комплекс меншовартості «хахлом» і «малоросом» [5, с. 554].

Усі три пам'ятники звеличують завойовників і колонізаторів українського народу, чим ображають нашу національну честь і гідність, і тому мають бути знесені.

Останнім часом у Західній Україні стала модною глорифікація австрійського імператора Франца Йосифа I (1830–1916) за його нібито ліберальне ставлення до української етнічної спільноти. Не встигли західні українці позбутися ментальної залежності від російсько-советської ідеології й символіки, як не витіснене до кінця почуття власної національної неповноцінності й меншовартості спонукає декого з них – на підсвідомому рівні – ідеалізувати й мало не обожнювати іншу імперію, яка володіла українськими землями – Австро-Угорську.

2009 року Арсеній Яценюк, що був тоді Головою Верховної Ради, спорудив власним коштом у самісінському центрі Чернівців пам'ятник цесареві Францу Йосифу I [6]. З аналогічними планами носилися в Кіцмані й у Львові. А молодий підприємливий скульптор М. Колодко з Ужгорода, впіймавши хвилю, встановив у 2015 і 2016 роках дві майже ідентичні скульптури цесаря у закарпатських селах Тур'я Пасіка та Нижнє Солотвино коштом олігархів [7]. Ідеалізація «матінки Австрії» й «доброго цесаря» – це не тільки свідчення низької національної самосвідомості й гідності українців, це ще й плід дебелого невігластва, нездатності зрозуміти експлуататорську сутність цього державного утворення, яку гранично рельєфно передав І. Франко в своїх «Тюремних сонетах», уперше метафорично назвавши Австро-Угорську імперію «тюрмою народів» (маючи на увазі й Російську імперію також). Тож пам'ятники цесареві Францу Йосифові I також мають бути усунуті з української землі.

Ганебним є й той факт, що над багатьма сільськими й міськими радами Закарпаття встановлені прапори іноземної держави – Угорщини, що є грубим порушенням суверенітету України, Конституції нашої держави та приниженням чинної центральної влади й усього українського народу. Багато років влада, замість рішучого наведення порядку в цьому питанні, начебто не «помічала» цих порушень, аж поки націоналісти не зняли прапор Угорщини з мерії Берегового [8].

2. Проблема збереження національної честі й гідності в українсько-російських відносинах

Уже від самого початку регулярних союзницьких стосунків держави Війська Запорозького на чолі з Б. Хмельницьким з Московською державою почалось

планомірне й невпинне приниження царатом національної честі й гідності українців, яке в певних своїх аспектах триває й донині. Козаки Хмельницького першими відчували це приниження, коли при укладенні Переяславських угод бояри відмовилися присягати від імені царя. Потім були сепаратний мир з Польщею 1656 р. без участі представників України, поступове обмеження козацьких вольностей аж до повного скасування Гетьманщини й знищення Запорозької Січі Катериною II, підпорядкування української православної церкви московському патріархату, вигнання української мови з навчальних закладів і заборона друку нею книжок, бо її, як зазначалося у відомому валуєвському циркулярі «не било, нет і бить не может».

Водночас заперечувалося й існування окремої української нації, українців московська держава вважала «плем'ям» великоросійського народу, привласнивши й київський період української історії.

За часів радянської влади українці, як і інші народи СССР, були «молодшим братом» російського народу й під примусом останнього прямували до повної втрати своєї національної ідентичності та розчинення в конструйованій ідеологами КПСС «новій історичній спільноті» – «советському народі».

На щастя, цей процес був припинений 1991 року, коли почався новий, зворотний, що вів до відродження української нації. Уже сам факт постанови української держави, прийняття національної символіки й Конституції, демаркація кордонів і встановлення дипломатичних відносин з іншими країнами та міжнародними організаціями знаменували віднайдення українцями своєї тожсамості й повернення національної честі й гідності. Вдалими дипломатичний захист від посягань на острів Тузла, героїчний Помаранчевий Майдан і Революція Гідності стали наступними етапами захисту нашої національної честі і гідності перед путінською Росією.

Однак, сучасна внутрішня й зовнішня політика України в стосунку до російської агресії, на жаль, є ще дуже далекою від стандартів національної честі й гідності. Відсутність закону про окуповані території, офіційного проголошення Росії агресором на державному рівні, невизнання самого факту війни, а прикриття її неадекватним суті подій терміном «АТО», продовження дипломатичних стосунків, економічної співпраці з Росією, безвізовий режим для населення, невпинний потік українських заробітчан до Москви, функціонування підприємств і закладів, що належать українцям, на території супротивника – усе це свідчить про те, що влада України підігрує Путіну в його «гібридній» війні проти нашої Батьківщини і не тільки завдає матеріальних збитків державі, а й веде до затягування війни, до збільшення людських втрат як серед військових, так і серед мирного населення, а також до приниження національної честі й гідності українців.

Що ж треба робити, щоби відновити зневажену честь і гідність українців й дати адекватну відсіч агресорові?

Перш за все, треба офіційно назвати війну війною, терени, контрольовані росіянами – окупованими територіями і запровадити у прифронтовій зоні воєнний стан. Поступово, але в короткий термін, припинити діяльність українських підприємств і організацій на території РФ і, відповідно, – російських в Україні.

Припинити торгівлю й будь-які види економічної співпраці з країною-агресором. Заборонити виїзд до Росії громадянам України, і, відповідно, в'їзд російським громадянам – до нашої країни.

Потрібно збудувати міцне військо й систему територіальної оборони за швейцарським зразком, щоби в разі продовження агресії, Москва зазнала таких величезних втрат зброї, техніки й особового складу, що унеможливило б її подальший наступ на українські землі.

Треба зруйнувати олігархічно-кланову систему в економіці, політиці, правоохоронних органах країни, суттєво зменшити рівень корупції в країні. Провести глибоке реформування усіх сфер державного й суспільного життя, що створить умови для постійного зміцнення держави й зростання добробуту народу.

Динамічне проведення таких реформ зміцнило б наш союз із західним світом, сприяло б значному підвищенню рівня життя українського народу й показало б росіянам переваги демократичного розвитку на відміну від їхньої авторитарної моделі, що, в свою чергу, послабило б режим Путіна та його наступників і сприяло б успішній інтеграції в українське суспільство населення окупованих і прифронтових територій.

І тут головна роль належить керівництву держави, від якого народ вимагає патріотизму, компетентності, дипломатичного хисту.

Пасивну роль об'єкта, а не суб'єкта відіграє наша країна і в процесах дипломатичного врегулювання конфлікту з агресором на міжнародному рівні. За три роки окупації уряд так і не виробив власної стратегії повернення окупованих територій, він повністю залежний від рішень іноземних союзників і партнерів, які керуються передусім своїми, а не українськими інтересами.

Марно сподіватися, що проблема вирішиться сама собою, що Путін поверне території через «стурбованість» західних країн та їхні символічні санкції. Звичайно, ні він, ні призначені ним спадкоємці цього не зроблять, так само, як і російська ліберальна опозиція, коли вона якимсь дивом опиниться біля державного керма: її теперішні лідери Навальний і Ходорковський уже виявили свою неготовність беззастережно повернути Україні Крим [8].

Останнім часом активно мусується тема введення в зону російсько-українського протистояння миротворчих сил ЄС [9]. Хоча Росія не зможе на дипломатичному рівні заблокувати таке рішення парламенту ЄС чи Єврокомісії, однак вона просто не надасть своєї згоди на введення євромиротворців, і справа не рушить з місця.

Нереальним є для України й «хорватський варіант»: Росія ніколи не допустить, поки вона має силу, розв'язання конфлікту на Донбасі війсьними засобами. Якщо Хорватії вдалося збройно відвоювати власну територію у майже рівновеликої з нею населенням і ресурсами Сербії, то ресурси України й Росії абсолютно неспівмірні і не дають нам жодних шансів.

Примусити Росію повернути окуповані українські території може лише, на мою думку, глобальний економічний і політичний тиск на неї провідних демократій світу на чолі зі США, подібний до того, який здійснив президент Р. Рейган, щоби розвалити СРСР.

Україна повинна розробити такий план і переконати потенційних партнерів у доцільності його реалізації, виходячи з геополітичного розкладу сил.

Хоча Росія володіє величезними матеріальними й територіальними ресурсами, велетенськими запасами зброї масового враження, але водночас вона перебуває під диктаторським режимом, має бідне населення й нерозв'язні міжнародні конфлікти, і тому становить реальну загрозу безпеці всього світу. В інтересах усієї світової спільноти – перетворити Росію в середню європейську державу, демократичну, неагресивну, миролюбну.

Досягти цього можна лише доведенням теперішньої путінської Росії до економічного колапсу, унаслідок чого в ній почнуться відцентрові процеси в національних утвореннях, територія її зменшиться, як і зовнішня агресивність через потребу розв'язання внутрішніх проблем.

Суттєве економічне, політичне й структурне послаблення Росії не тільки допомогло б розв'язати конфлікт в Україні, а й в інших регіонах, де Росія веде неоголошену гібридну війну – у Придністров'ї, у Грузії, Нагірному Карабасі. Це зняло б небезпеку розв'язання такої війни стосовно Казахстану й Білорусі, що відчутно загрожує цим державам-сусідам РФ.

Звичайно, здійснити такий план можуть лише Сполучені Штати та їхні європейські союзники, але Україна, як найбільш зацікавлена сторона в його реалізації, повинна докласти до цього максимум зусиль – на всіх форумах, через усі дипломатичні канали, у світових ЗМІ пропагувати саме такий спосіб розв'язання проблем безпеки світу. І як перший крок до реалізації цього плану – домогтися безпосередньої участі США у роботі комісії з урегулювання російсько-українського конфлікту.

План Р. Рейгана з організації тотального економічного тиску на СРСР довів свою ефективність у 80-х роках минулого століття, призвівши до розпаду тоталітарного Союзу і «соціалістичного табору» загалом, тож немає жодних сумнівів, що аналогічний план може спрацювати й стосовно авторитарної й агресивної Російської Федерації, яка, в порівнянні з СРСР, має значно слабші геополітичні й економічні позиції.

Удар по Х. Асаду після застосування останнім хімічної зброї, введення Сполученими Штатами Америки нових санкцій проти Росії в серпні 2017 р., здається, спрямовані на придушення російської економіки й повалення режиму вже самого Путіна [10].

Ці факти подають надію, що й у питанні України Д. Трамп, як колись Р. Рейган, спроможний поставити російське керівництво на місце.

Тому українське керівництво, провівши реформи й зміцнивши власні Збройні Сили, на дипломатичному фронті повинно зробити все можливе, щоби Америка, як і в часи Рейгана, долучилася до руйнування решток «імперії зла» – Російської Федерації, яка загрожує безпеці всього світу, й передусім України.

Однак просте повернення окупованих територій ще не означатиме досягнення стабільності, швидше навпаки. Стабільною й квітучою Україна стане після запровадження прогресивних реформ, які зроблять її привабливою в очах всього населення, у т.ч. Криму й Донбасу. Тому проводити ці реформи, побороти корупцію українська влада повинна була ще вчора, і якщо вона цього не робитиме, то її вік недовгий.

Висновки. Дотримання принципів національної честі та гідності має фундаментальне значення в процесі побудови української держави та громадянського суспільства, формування політичної нації. Воно повинно стати й одним із головних критеріїв успішності внутрішньої та зовнішньої політики України, що її проводить керівництво держави.

На жаль, як теперішні, так і колишні керівники держави не дотримуються цих принципів, що призводить до приниження гідності українського народу й до відчутних іміджевих втрат на міжнародній арені. Неадекватні дії керівників держави уповільнюють консолідацію українського народу довкола національної ідеї та будівництво модерної політичної нації.

В українсько-російському протистоянні, що виникло внаслідок окупації Москвою українських територій в Криму й на Донбасі, керівникам української держави слід якомога швидше виробити власну стратегію визволення української землі, стрижнем якої має стати стратегічний союз зі США й організація тотального економічного й політичного тиску на агресора. Цього, на жаль, ще не зроблено й на четвертому році війни з російськими окупантами.

Причиною цього є недостатня національна самовідомість і патріотичність представників української політичної еліти, їхня некомпетентність і нерішучість у застосуванні принципів рівноправності та симетричності дій у стосунках зі своїми іноземними партнерами. Цих вад керівникам української держави потрібно якомога швидше позбуватися.

Список використаних джерел

1. Мала енциклопедія етнодержавознавства / НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького; Редкол.: Ю. І. Рымаренко (відп. ред.) та ін. – К.: Довіра; Генеза, 1996. – 942 с.
2. Гнатюк В. Синдром малоросійства, або Чи потрібно переходити на російську у зверненнях до мешканців Донбасу? – URL: <http://www.pravda.com.ua/columns/2014/06/12/7028794/>
3. На нових паспортах у Польщі можуть розмістити Меморіал орлят у Львові. – URL: <http://gordonua.com/ukr/news/worldnews/-n- novih-pasportah-u-polskhi-mozhut-rozmistiti-memorial-orljat-u-lvovi-200114.html>
4. МЗС висловило протест через можливе розміщення на польських паспортах Меморіалу орлят у Львові. – URL: <http://molbuk.ua/ukraine/133038-mzs-vyslovylo-protest-cherez-mozhlyve-rozmischennya-na-polskykh-pasportakh-memorialu-orlyat-u-lvovi.html>
5. Павличко Д. Вибрані твори у двох томах. Т.1. – К., 2010.
6. Яценюк подарував Чернівцям пам'ятник Францу Йосифу Першому. – URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1843273.html>
7. Див. Мільйонер Ровт відкрив на території свого комплексу пам'ятник Францу Йосифу, який раніше відкрили у «Воєvodini». – URL: <http://zakarpattia.net.ua/News/154625-Milioner-Rovt-vidkryv-na-terytorii-svoho-kompleksu-pam%E2%80%99iatnyk-Frantsu-Iosyfu-iakyi-ranishe-vidkryly-u-Voievodyni-FOTO>; На Закарпатті презентували пам'ятник імператору Францу Йосифу. – URL: <http://zakarpattia.net.ua/News/146734-Na-Zakarpatti-prezentuvaly-pamiatnyk-imperatoru-Frantsu-Iosyfu-FOTO>
8. Посла України викликали до МЗС Угорщини через зняття угорського прапора в Берегові на Закарпатті. – URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/28851908.html>
9. Навальний не хоче повертати Крим, а пропонує ще один «референдум». – URL: http://espreso.tv/news/2017/06/09/navalny_ne_khoche_povertaty_krym_a_proponuye_sche_odyn_quotreferendumquot; Ходорковський: Крим – тягар для Росії, але й сакральне місце. Це треба враховувати. – URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/25292211.html>
10. Jelisjejev: Operacija JeS – optimal'nyj variant vreguljuvannja na Donbasi. – URL: <https://www.ukrinform.ua/>

rubric-other_news/1827697-e_lise_e_v_operatsiya_e_s___optimalniy_variant_vreguljuvannya_na_donbasi_2034968.html

11. Гордон: США ухвалили рішення вводити проти Росії план «Анаконда», щоби не допустити обрання Путіна на новий строк. – URL: <http://gordonua.com/ukr/news/war.html>

References

1. Mala encyklopedija etnozhovoznavstva / NAN Ukraï'ny. In-t derzhavy i prava im. V. M. Korec'kogo; Redkol.: Ju. I. Rymarenko (vidp. red.) ta in. – K.: Dovira; G'eneza, 1996. – 942 s.
2. Gnatjuk V. Syndrom malorosijstva, abo Chy potribno perehodyty na rosijs'ku u zvernennjah do meshkanciv Donbasu? – URL: <http://www.pravda.com.ua/columns/2014/06/12/7028794/>
3. Na novyh pasportah u Pol'shhi mozhut' rozmistyty Memorial orljat u L'vovi. – URL: <http://gordonua.com/ukr/news/worldnews/-n- novih-pasportah-u-polskhi-mozhut-rozmistiti-memorial-orljat-u-lvovi-200114.html>
4. MZS vyslovylo protest cherez mozhyve rozmishennja na pol'skyh pasportah Memorialu orljat u L'vovi. – URL: <http://molbuk.ua/ukraine/133038-mzs-vyslovylo-protest-cherez-mozhlyve-rozmischennya-na-polskykh-pasportakh-memorialu-orlyat-u-lvovi.html>
5. Pavlychko D. Vybrani tvory u dvoh tomah. T.1. – K., 2010.
6. Jacenjuk podaruvav Chernivcjam pam'jatnyk Francu Josyfu Pershomu. – URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1843273.html>
7. Dyv. Mil'joner Rovt vidkryv na terytorii' svogo kompleksu pam'jatnyk Francu Josyfu, jakyj ranishe vidkryly u «Voievodyni». – URL: <http://zakarpattia.net.ua/News/154625-Milioner-Rovt-vidkryv-na-terytorii-svoho-kompleksu-pam%E2%80%99iatnyk-Frantsu-Iosyfu-iakyi-ranishe-vidkryly-u-Voievodyni-FOTO>; На Закарпатті презентували пам'ятник імператору Францу Йосифу. – URL: <http://zakarpattia.net.ua/News/146734-Na-Zakarpatti-prezentuvaly-pamiatnyk-imperatoru-Frantsu-Iosyfu-FOTO>
8. Posla Ukraï'ny vyklykaly do MZS Ugorshhyny cherez znjattja ugor'skogo prapora v Beregovi na Zakarpatti. – URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/28851908.html>
9. Naval'nyj ne hoche povertaty Krym, a proponuje shhe odynd «referendum». – URL: http://espreso.tv/news/2017/06/09/navalny_ne_khoche_povertaty_krym_a_proponuye_sche_odyn_quotreferendumquot; Hodorkov's'kyj: Krym – tjagar dlja Rosii', ale j sakral'ne misce. Ce treba vrahovuvaty. – URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/25292211.html>
10. Jelisjejev: Operacija JeS – optimal'nyj variant vreguljuvannja na Donbasi. – URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1827697-e_lise_e_v_operatsiya_e_s___optimalniy_variant_vreguljuvannya_na_donbasi_2034968.html
11. Gordon: SShA uhvalyly rishennja vvodyty proty Rosii' plan «Anakonda», shhoby ne dopustyty obrannja Putina na novyj strok. – URL: <http://gordonua.com/ukr/news/war.html>

Hnatjuk V. M., candidate of philological sciences, art. Lecturer of the Department of History, Museology and Cultural Heritage, National University «Lviv Polytechnic» (Ukraine, Lviv), korucyva4@ukr.net

National honor and dignity as imperative in internal and external politics of Ukraine

In the article for the first time in the national political science categories «national honor» and «national dignity» are considered as an imperative for the supreme state leadership in conducting domestic and foreign policy.

It shows how non-compliance with these principles in the actions of high officials leads to an insult to the national dignity of the Ukrainian people and to the image's lost of Ukraine in the international arena. In particular, it is improper use of the state language by the high officials, permission to install monuments in honor of certain persons and events that embody the colonial past of Ukraine.

In the military conflict with Russia, the lack of national honor and dignity is manifested in the failure to recognize the conflict as an aggressive war, territories occupied by Russia, and the continuation of economic and political relations with the invader. Reasons: low level of national self-consciousness and patriotism of representatives of the Ukrainian political elite, their incompetence and indecision.

Keywords: national honor, national dignity, internal politics, foreign policy.

* * *